

JUSTITSMINISTERIET

Civilafdelingen

Dato: 6. oktober 2015
Kontor: Procesretskontoret
Sagsbeh: Bjarke Gano
Sagsnr.: 2015-4000-0187
Dok.: 1729933

KOMMENTERET HØRINGSOVERSIGT

vedrørende

udkast til lov om ændring af retsplejeloven, lov om Domstolsstyrelsen og lov om retsafgifter (Digitalisering af retsprocessen i borgerlige sager, oprettelse af en domsdatabase, mv.)

1. Hørte myndigheder og organisationer mv.

Et udkast til lovforslag har været i en generel høring i perioden fra den 24. august 2015 til den 21. september 2015. Udkastet er den 16.-17. september 2015 sendt til en række høringsparter, som ved en fejl ikke havde modtaget høringen i forbindelse med den generelle høring, med en høringsfrist til den 1. oktober 2015. Høringen har omfattet følgende myndigheder og organisationer mv.:

Højesteret, Østre Landsret, Vestre Landsret, Sø- og Handelsretten, samtlige byretter, Tinglysningsretten, Procesbevillingsnævnet, Domstolsstyrelsen, Den Danske Dommerforening, Dommerfuldmægtigforeningen, HK Landsklubben Danmarks Domstole, Domstolenes Tjenestemandsförening, Rigsadvokaten, Rigspolitiet, ADIPA, Advokatrådet, Akademikernes Centralorganisation, Danmarks Jurist- og Økonomforbund, Dansk Journalistforbund, Danske Advokater, Danske Medier, Danske Regioner, Danske Handicaporganisationer, Det Centrale Handicapråd, Danmarks Rederiförening, Dansk Arbejdsgiverforening, Dansk Byggeri, Dansk Ejendoms-mæglerforening, Dansk Erhverv, Dansk Industri (DI), Dansk InkassoBrancheforening, Dansk Pantebrevsförening, Danske Speditører, Voldgiftsinstituttet, Fagligt Fælles Forbund 3F, Finansrådet, Finans og Leasing, FOA – Fag og Arbejde, Forbrugerrådet, Forbrugerombudsmanden, Forenede Danske Motorejere (FDM), Foreningen af Statsforvaltningsjurister, Forsikring

Slotsholmsgade 10
1216 København K.

Telefon 7226 8400
Telefax 3393 3510

www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

& Pension, FSR – danske revisorer, HK/Danmark, HK/kommunal, Håndværksrådet, Institut for Menneskerettigheder, Kuratorforeningen, Københavns Retshjælp, Københavns Universitet, Landsforeningen af Forsvarsadvokater, Landsorganisationen i Danmark (LO), Realkreditforeningen, Realkreditrådet, Dansk Retspolitisk Forening, Syddansk Universitet, TEKNIQ - Installatørernes Organisation, Voldgiftsnævnet for Bygge- og Anlægsvirksomhed, Aalborg Universitet, Aarhus Retshjælp, Aarhus Universitet, Børn og Familier, Børnesagens Fællesråd, Børne- og kulturchefforeningen, Børns Vilkår, Børnerådet, Dansk Børne- og Ungdomspsykiatrisk Selskab, Dansk Socialrådgiverforening, Dansk Psykologforening, Fabu, Foreningen af Danske Døgninstitutioner, Foreningen af Socialchefer i Danmark, ForældreLANDSforeningen (FBU), Kristelig Forening til Bistand for Børn og Unge, Landsforeningen Bopam, LOS – De private sociale tilbud, Landsforeningen af Socialpædagoger, Plejefamiliernes Landsforening, Red Barnet, Socialpædagogernes Landsforbund, Danske Insolvensadvokater, Foreningen af Offentlige Anklagere, Foreningen af Statsadvokater, Kommunernes Landsforening, Politiforbundet i Danmark, Politidirektørforeningen, Datatilsynet, Dansk Kredit Råd, Dansk Told & Skatteforbund, Dansk IT, Danske Arveretsadvokater, Danske Familieadvokater, Danske Bedemænd, Ejendomsforeningen Danmark, Finanssektorens Arbejdsgiverforening, Foreningen Danske Inkassoadvokater, FDHI – Foreningen for Dansk Internet Handel, Grundejernes Landsorganisation, Handelshøjskolen i København, Handelshøjskolen i Århus, HK Politiet, IT-Branchen, Kommunale Tjenestemænd og Overenskomstansatte, Kriminalforsorgsforeningen, Kristelig Arbejdsgiverforening, Kristelig Fagbevægelse, Kvinderådet, Landbrug og Fødevarer, Lejernes Landsorganisation, Lønmodtagerens Garantifond, Rådet for Digital Sikkerhed, Teknologisk institut, TR Kollegiet Kriminalforsorgen, Ældre Sagen, Danske Boligadvokater, Danske Medier, Foreningen af Advokater og Advokatfuldmægtige, Amnesty International, Kriminalpolitisk Forening (KRIM), Copenhagen Business School, Frederiksberg Kommune, FTF, Københavns Kommune, Foreningen af beskikkede advokater og Landsforeningen af Forsvarsadvokater.

Justitsministeriet har modtaget høringsvar fra følgende:

Højesteret, Østre Landsret, Vestre Landsret, Sø- og Handelsretten, Tinglysningsretten, Procesbevillingsnævnet, Den Danske Dommerforening, HK Landsklubben Danmarks Domstole, Advokatrådet, Børnesagens Fællesråd, Danmarks Rederiforening, Dansk Byggeri, Dansk Erhverv, Dansk Industri, Dansk IT, Dansk Journalistforbund, Danske Advo-

kater, Danske Handicaporganisationer, Danske Medier, Datatilsynet, Departementet for Natur, Miljø og Justitsområdet i Grønland, Finansrådet, Finanssektorens Arbejdsgiverforening, FOA – Fag og Arbejde, Forbrugerombudsmanden, Forbrugerrådet Tænk, Foreningen af Offentlige Anklagere, Forhandlingsfællesskabet, FTF, Håndværksrådet, Institut for Menneskerettigheder, Kommunernes Landsforening, Københavns Retshjælp, LOS – De private sociale tilbud, Politiforbundet, Realkreditforeningen, Rigsadvokaten, Rigspolitiet, Syddansk Universitet, TEKNIQ - Installatørernes Organisation, Voldgiftsinstituttet og Ældre Sagen.

Nedenfor er gengivet de væsentligste punkter i de modtagne høringssvar.

Justitsministeriets kommentarer til høringssvarene er anført med *kursiv*.

2. Høringssvarene

2.1. Generelt

Østre Landsret, Vestre Landsret, HK Landsklubben Danmarks Domstole, Børnesagens Fællesråd, Finanssektorens Arbejdsgiverforening, FOA – Fag og Arbejde, Forbrugerombudsmanden, Forbrugerrådet Tænk, Foreningen af Offentlige Anklagere, FTF, KL, Københavns Retshjælp, LOS - De private sociale tilbud, Syddansk Universitet, Rigsadvokaten, Politiforbundet og Rigspolitiet har ingen bemærkninger til lovudkastet.

Danske Advokater, Dansk Byggeri, Forhandlingsfællesskabet, Dansk IT og Finansrådet er overordnet set positivt indstillet overfor lovforslaget.

Dansk Erhverv kan tilslutte sig initiativet.

Danmarks Rederiforening er overordnet set positivt indstillet overfor lovforslaget om en digital sagsportal.

Danske Medier, Dansk Journalistforbund, Realkreditfonden og Institut for Menneskerettigheder udtrykker stor tilfredshed med, at implementeringen af en offentlig digital domsdatabase er igangsat.

Advokatrådet støtter generelt en digitalisering af retsprocessen. Ud fra en retssikkerhedsmæssig betragtning er det dog helt afgørende, at de ressour-

cer, der forventes at blive frigjort ved en digitalisering af retsprocessen, forbliver i domstolssystemet. Endvidere støttes oprettelsen af en domsdatabase.

Departement for Natur, Miljø og Justitsområdet i Grønland har ingen bemærkninger til lovudkastet, men opfordrer til, at Grønland tænkes ind i projekter som disse.

Den Danske Dommerforening understreger vigtigheden af, at der fremover sikres en tilstrækkelig særskilt bevilling til domsdatabase, idet domstolenes almindelige driftsbevilling ikke kan rumme udgifterne til driften af en domsdatabase.

Procesbevillingsnævnet kan overordnet tilslutte sig lovforslaget og intentionerne med digitalisering af retsprocessen. Procesbevillingsnævnet har ikke bemærkninger til reglerne om etablering af en domsdatabase.

2.2. Bemærkninger til lovforslagets enkelte dele

2.2.1. Domstolenes sagsportal

2.2.1.1. Udvikling af en sagsportal samt hjælp og vejledning til brugere af sagsportalen

Ældre Sagen bemærker, at det er helt afgørende, at et digitalt system, som den påtænkte sagsportal, er tilgængeligt og brugervenligt, så det kan anvendes både af professionelle og privatpersoner. Pilotperioden, hvor systemet tages gradvist i brug, er derfor en god idé, særligt hvis de erfaringer, der gøres i denne periode med hensyn til f.eks. systemets brugervenlighed, bruges konstruktivt til at gøre systemet endnu mere brugervenligt, og at der indhentes erfaringer med, om der gives tilstrækkelig hjælp og vejledning til dem, der henvender sig for at få hjælp til at bruge systemet eller ønsker en fritagelse for at anvende sagsportalen. Sagsportalen forudsætter anvendelse af personnummer og NemID, men i relation til, at en part lader sig repræsentere ved en anden person, må det forudsætte, at der i den tekniske løsning er mulighed for at lade sig repræsentere på en anden måde end ved at bruge eget NemID, ligesom der bør gives god vejledning om muligheden for at blive fritaget, få hjælp af rettens personale til at bruge sagsportalen eller lade sig repræsentere.

Danske Handicaporganisationer anfører, at det er afgørende, at den påtænkte sagsportal er tilgængelig for mennesker med handicap og lever op til standarder og retningslinjer for tilgængelighed for mennesker med handicap. Mange mennesker med handicap får således nye muligheder ved digital kommunikation, og de må ikke tvinges over i den gruppe af personer, der er nødt til at få hjælp, fordi den digitale løsning ikke er tilgængelig. Samtidig er der nogle grupper af mennesker med handicap, der har problemer med at få adgang til NemID på grund af manglende tilgængelighed, og det er derfor vigtigt i forbindelse med tiltag til digitalisering af kommunikationen med det offentlige, at denne problemstilling bliver løst. Nogle personer vil imidlertid ikke kunne være ”digitale”, heriblandt findes også mennesker med handicap, som skal kunne fritages fra at bruge den digitale sagsportal og som skal tilbydes alternative løsninger og hjælp. Når hjælp tilbydes, skal personer med denne opgave have en grundlæggende introduktion til, hvordan de skal forholde sig til de problemstillinger, der opstår, når mennesker med handicap enten skal være digitale eller tilbydes andre muligheder.

Institut for Menneskerettigheder bemærker, at kravet om digital selvbetjening kan være forbundet med store vanskeligheder for en del af de borgere, der har særlige behov, sprogvanskeligheder mv. Dette gælder f.eks. personer med etnisk minoritetsbaggrund, som har kort opholdstid i Danmark bag sig, og som endnu mangler de sproglige forudsætninger, eller personer med begrænset erfaring og kendskab til IT. En løsning på de digitale udfordringer for disse borgere kan ikke kun bestå i dispensation fra kravet om anvendelse af domstolens sagsportal, men bør også indebære opsøgende vejledning og hjælp, herunder den fornødne tolkning.

Dansk IT skønner det nødvendigt, at sagsportalen i første omgang kun vedrører borgerlige sager. Oplevelsen af en moderne og velfungerende offentlig sektor, som man kan have tillid til – ved brug for NemID – har stor betydning for den videre digitalisering. Muligheden for betaling af retsafgifter online er også positivt. Dette forudsætter dog, at borgerne finder portalen brugervenlig, tilgængelig og driftsstabil.

Advokatrådet bemærker, at det er vigtigt, at domstolene yder en omfangsrig og forståelig vejledning til de borgere, der har brug for det, herunder dem, som konkret ikke kan fritages for anvendelse af sagsportalen.

Danske Advokater anfører, at der i forbindelse med implementeringen af sagsbehandlingsportalen er behov for, at der fra retternes side gøres en

særlig informationsindsats. Endvidere bør retterne ved administrationen af retsplejeloves § 349, stk. 2, om afhjælpning af mangelfulde stævninger også i forhold til advokater tage højde for den omstillingsproces, der vil foregå, mens systemet endnu ikke er implementeret i hele landet.

Højesteret bemærker, at det med lovforslaget forventes, at retterne yder den nødvendige hjælp og vejledning, og at retterne skal give borgere mulighed for at tilgå deres sager fra en computer i retsbygningen og for at få deres dokumenter scannet og indlæst på sagen. Højesteret anfører, at parterne i stort set alle de sager ved Højesteret, som er omfattet af lovudkastet, er repræsenteret ved advokat. På den baggrund bør det fremgå af bemærkningerne til lovforslaget, at der i Højesteret ikke skal opstilles computer og scanner til brugerne, og at Højesteret alene vejleder telefonisk.

Det foreslås med lovforslaget, at rettens brugere i borgerlige sager fremover udelukkende skal kommunikere digitalt med retten om konkrete sager via den digitale sagsportal, som skal oprettes af Domstolsstyrelsen.

Sagsportalen tages i brug gradvist således, at der i en pilotperiode, som løber fra lovens ikrafttræden, alene vil blive stillet krav til brugerne om digital sagsbehandling ved Retten i Horsens og Vestre Landsret. Efter denne pilotperiode vil sagsbehandlingssystemet i løbet af nogle måneder blive taget i brug ved landets øvrige domstole. Det forventes, at alle landets domstole omkring den 1. januar 2017 vil være i stand til digitalt at behandle de borgerlige sager, der er omfattet af lovforslaget.

Pilotperioden har bl.a. til formål at løse visse tekniske udfordringer, som eventuelt måtte opstå i forløbet fra pilotperiodens begyndelse indtil den fulde udbredelse af sagsportalen til hele landet. Pilotperioden vil dog også kunne bruges til at høste praktiske erfaringer i forbindelse med anvendelsen af sagsportalen og implementere eventuelle forbedringer eller vejledninger.

Domstolene skal yde hjælp og vejledning til de borgere, som ikke kan eller har vanskeligheder ved at bruge domstolenes sagsportal. Det forudsættes, at Domstolsstyrelsen sikrer, at domstolenes sagsportal er brugervenlig og tilgængelig, så stadigt flere borgere kan anvende og blive fortrolige med den. I relation til portalens brugervenlighed skal der således også tages hensyn til personer med særlige behov, herunder bl.a. mennesker med handicap, hvor de standarder og retningslinjer for tilgængelighed for mennesker med handicap, der måtte foreligge, skal inddrages.

Hvor den hjælp og vejledning, kontorpersonalet ved retterne i dag yder, i høj grad tager sigte på at gøre borgeren i stand til at udfylde en svarskriftsblanket eller at informere borgeren om sagens gang, vil borgeren fremtidigt endvidere have behov for hjælp og vejledning til at anvende domstolenes sagsportal og vejledning om reglerne om fritagelse fra at anvende sagsportalen. Der forventes at blive behov for, at retterne giver borgeren mulighed for at tilgå sagen fra en computer i retsbygningen og for at få sine dokumenter scannet og indlæst på sagen, og at retterne i den forbindelse yder den nødvendige hjælp og vejledning.

På den måde bliver også de mindre it-kyndige borgere efterhånden mere digitalt selvhjulpne. Hjælp til digital selvbetjening ligger i forlængelse af den almindelige vejledningsopgave over for borgerne, som domstolene i forvejen varetager.

I lyset af bemærkningerne i Højesterets høringssvar om, at parterne i stort set alle de sager ved Højesteret, som er omfattet af lovudkastet, er repræsenteret ved advokat, finder Justitsministeriet ikke, at der må forventes at være behov for at opstille computer og scanner i Højesteret til at tilgå sagsportalen. Justitsministeriet har derfor præciseret i lovforslagets bemærkninger til § 1, nr. 5, og de almindelige bemærkninger, afsnit 4.2.1, at der ikke kan forventes at blive behov for, at der opstilles en computer og scanner i Højesteret til at tilgå sagsportalen. Vejledningsopgaven i forhold til Højesterets brugere kan i stedet varetages på baggrund af telefoniske eller personlige henvendelser i åbningstiden eller henvendelser ved brug af digital kommunikation. I de forventeligt meget få tilfælde, hvor der måtte være behov for at tilgå sagsportalen på en computer, der er opstillet i retten, vedrørende en sag, der behandles i Højesteret, vil dette kunne ske i en byret mv., hvor dokumenter vil kunne indscannes.

Det forudsættes endvidere i lovforslaget, at Domstolsstyrelsen vil udarbejde vejledninger, som tager sigte på at gøre borgerne bedre i stand til at anvende domstolenes sagsportal. Disse vejledninger vil være tilgængelige for enhver over internettet, og når borgeren er logget på sagsportalen, vil der være adgang til vejledning om, hvordan man skal gå frem. Hvis denne vejledning ikke er tilstrækkelig, kan borgeren ringe til retten og få hjælp fra en medarbejder til at udfylde sine oplysninger, ligesom borgeren kan kommunikere digitalt med retten om at anvende portalen.

I løbet af pilotperioden kan det blive nødvendigt at give vejledning om sagsportalen til virksomheder og professionelle repræsentanter, selv om det normalt må forudsættes, at de er bekendt med pligten til at anvende sagsportalen. Indtil sagsportalen er implementeret i hele landet kan det derfor efter omstændighederne også være nødvendigt i videre omfang at meddele en frist til afhjælpning efter retsplejelovens § 349, stk. 2, hvis en stævning ved en fejl indgives uden anvendelse af sagsportalen. Efter at sagsportalen er implementeret i hele landet, bør det dog normalt ikke føre til, at retten giver en frist til at anlægge sagen på sagsportalen, hvis virksomheder eller en sagsøger, der er repræsenteret af en professionel partsrepræsentant, undlader at benytte sagsportalen.

Brug af sagsportalen vil på nuværende tidspunkt forudsætte anvendelse af et personnummer og NemID. Adgangen til at få udstedt NemID er ikke reguleret i dette lovforslag, men ifølge de gældende regler er det en forudsætning for at få udstedt NemID, at borgeren er fyldt 15 år, at borgeren har et dansk personnummer, og at borgeren kan legitimere sig fyldestgørende. Hvis en borger ikke har mulighed for at få NemID, og den pågældende ikke kan eller bør lade sig repræsentere af en anden, bør borgeren fritages fra at anvende sagsportalen. I forbindelse med indretningen af sagsportalen vil der blive taget højde for, at parter mv. kan lade sig repræsentere af andre, herunder f.eks. advokater.

Der henvises i øvrigt til bemærkningerne til lovforslagets § 1, nr. 5 og 16, og afsnit 4.2, 4.2.1 og 4.2.2 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

2.2.1.2. Tilfælde, hvor sagsportalen ikke skal anvendes

Ældre Sagen finder det positivt, at der i lovforslaget tages højde for, at der for nogle borgere, for hvem det ikke er muligt at kommunikere digitalt, er mulighed for at blive fritaget for at anvende sagsportalen. Der lægges med lovforslaget dog ikke op til, at det skal være muligt med en generel fritagelse, således at hvis den pågældende er fritaget for at anvende digital post, skal vedkommende også have mulighed for at varetage øvrig kommunikation med det offentlige på en anden måde end digitalt. Dog er det positivt, at en fritagelse fra digital post er en faktor, der kan tale for en fritagelse for at bruge sagsportalen, og at vurderingen om fritagelse skal ske ud fra borgerens egen beskrivelse af sit funktionsniveau.

Dansk IT vurderer, at det er nødvendigt, at personer i visse tilfælde friholdes fra at benytte digital post mv., men det står ikke helt klart, under hvilke

særlige forhold dette kan anses for nødvendigt. Fritagelsesadgangen bør administreres ensartet, og det anbefales, at personer, som er fritaget fra digital post, automatisk fritages for at skulle anvende sagsportalen, således at borgere ikke flere gange skal anmode om fritagelse.

Advokatrådet anfører, at der bør sikres en lempelig administration af rettens mulighed for fritagelse fra at anvende sagsportalen. Det er afgørende, at ingen afskæres fra adgang til domstolene, og det må derfor være påkrævet, at der sker en konkret vurdering i hvert enkelt tilfælde, navnlig i forhold til selvmødere. Det er desuden nødvendigt, at der sikres en lempelig administration af adgangen til, at rettens sager i en nærmere afgrænset periode ikke skal behandles på sagsportalen, hvor det er afgørende, at det vil være muligt at indsende og modtage processkrifter mv. i samme omfang som normalt i forbindelse med systemnedbrud.

Danske Advokater bemærker, at det ikke er hensigtsmæssigt, at retten i den enkelte sag kan pålægge andre parter at sende processkrifter mv. til en part, som er fritaget fra at anvende domstolens sagsportal. Det vil navnlig for advokater, som ofte på samme tid behandler flere retssager og ved flere retter, være uhensigtsmæssigt, hvis det i nogle af sagerne er retten, som skal sende processkrifter mv. til den part, som er fritaget for at anvende domstolens sagsportal, mens det i andre sager vil være parterne, som skal sende processkrifter mv. til den pågældende part.

Voldgiftsinstituttet anfører, at domstolene varetager en række funktioner i forhold til voldgiftsprocessen og voldgiftsrettens afgørelser. I internationale voldgiftssager, der foregår i Danmark, medvirker ofte partsrepræsentanter, som ikke har nogen tilknytning til Danmark (eller EU), og der bør i sådanne sager, som indbringes for de danske domstole, ikke stilles krav om anvendelse af den digitale sagsportal, idet de pågældende partsrepræsentanter sædvanligvis ikke har mulighed for at tilgå portalen. Der opfordres til, at dette omtales i lovforslagets bemærkninger.

Det vil med lovforslaget også i fremtiden være muligt for parter mv., som selv med hjælp og vejledning fra retten vil være i en situation, hvor det ikke vil være muligt for dem at anvende en digital selvbetjeningsportal, at få betjening på anden vis. De pågældende parter mv. vil om nødvendigt få mulighed for at indlevere processkrifter, oplysninger og bilag på en anden måde end digitalt. Kravene om anvendelse af sagsportalen må således ikke indebære, at parter, der enten ikke kan eller må forventes ikke at kunne

benytte domstolenes sagsportal, afskæres fra at kunne varetage deres interesser under en retssag.

Det foreslås, at når der konkret foreligger særlige forhold, der indebærer, at parten mv. ikke vil kunne anvende domstolenes sagsportal, skal retten undtage vedkommende fra anvendelse af sagsportalen, jf. lovforslagets § 1, nr. 5. Den pågældende kan således i stedet indlevere processkrifter, bilag mv. i papirudgave eller på e-mail.

Muligheden for at blive fritaget fra at anvende domstolenes sagsportal skal imødekomme borgere med særlige behov. Fritagelse fra at anvende sagsportalen skal ske, hvis borgeren ikke kan forventes at være i stand til at føre sin sag på sagsportalen. Der kan for eksempel være tale om borgere med særlige handicap, såvel kognitiv som fysisk funktionsnedsættelse og demens. Borgere med særlige behov kan også være borgere, der mangler digitale kompetencer, visse socialt udsatte borgere, borgere med psykiske lidelser, hjemløse, borgere med sprogvanskeligheder mv. Det kan indgå i vurderingen af, om en borger kan fritages, om den pågældende kan lade sig repræsentere af nogen, som efter fuldmagt kan føre sagen for vedkommende. Særlige forhold kan også foreligge, hvor en borger er afskåret fra adgang til en computer, eksempelvis på grund af fængsling eller institutionsanbringelse.

Er borgeren i forvejen undtaget fra kravet om digital post fra det offentlige, vil dette være en omstændighed, som kan være med til at sandsynliggøre, at borgeren ikke kan anvende domstolenes sagsportal. Det vil imidlertid fortsat være en konkret vurdering, om borgeren kan føre sin sag på sagsportalen, og betingelserne for fritagelse fra digital post er ikke sammenfaldende med vurderingen af, om borgeren kan føre sin sag digitalt. Fritagelse fra at anvende digital post kan som følge af dette ikke automatisk medføre, at den pågældende ikke skal anvende sagsportalen.

Det forventes, at alle professionelle repræsentanter, som f.eks. advokater, inkassoselskaber mv., vil være i stand til at anvende domstolenes sagsportal. Det forventes ligeledes, at virksomheder, som fører sag ved domstolene, vil være i stand til at anvende portalen eller lade sig repræsentere af en, som kan anvende portalen. Professionelle parter og aktører forventes derfor ikke at kunne opfylde betingelserne for at blive fritaget fra kravet om digitalisering, medmindre de er hjemmehørende i udlandet, eller andre ganske særlige forhold gør sig gældende.

Retten skal sikre, at den, som er fritaget fra at anvende domstolenes sagsportal, modtager modpartens processkrifter, bilag og øvrig relevant korrespondance i papirform. Retten har derfor som udgangspunkt pligt til at sende sådanne meddelelser, processkrifter og dokumenter til den pågældende.

Retten skal dog kunne pålægge andre parter at sende deres processkrifter og dokumenter i papirform til den, der er fritaget fra at anvende sagsportalen. Det foreslås, at en part således ligesom i dag i de nævnte tilfælde skal sende kopi af sit processkrift og bilag til modparten. Under hensyn til modpartens særlige forhold skal dette dog ske på papir.

Retten kan endvidere i helt ekstraordinære situationer beslutte, at en konkret sag ikke skal anlægges eller behandles på domstolenes sagsportal. Denne del af bestemmelsen forudsættes anvendt i ganske ekstraordinære situationer, navnlig hvor hensynet til statens sikkerhed eller personers liv eller helbred tilsiger det, eller hvor domstolenes sagsportal i øvrigt ikke er egnet til at håndtere en bestemt sag.

Endvidere kan retten undtagelsesvis bestemme, at et eller flere dokumenter ikke skal indlæses digitalt. Dette forudsættes anvendt i de situationer, hvor hensynet til statens sikkerhed eller hensynet til personers liv eller helbred tilsiger det, eller hvor rettens sagsportal ikke er egnet til at håndtere en bestemt situation. Bestemmelsen kan endvidere anvendes i de situationer, hvor domstolenes sagsportal ikke er egnet til at håndtere dokumenter af en bestemt type, f.eks. fordi de har et format, som ikke nemt lader sig overføre til sagsportalen. Denne del af bestemmelsen forudsættes endvidere anvendt, hvor arbejdet med at indscanne adskillige dokumenter, som ikke er tilgængelige i digital form, ikke står mål med gevinsten ved at kunne tilgå disse dokumenter digitalt, f.eks. i forbindelse med kære af sagsomkostningsafgørelser eller oprejsningsbevillinger i sager, som ikke allerede behandles på sagsportalen. Sådanne beslutninger forventes navnlig at vedrøre den overgangsperiode, hvor ikke alle sager er overført til domstolenes sagsportal.

En sag, der indbringes for domstolene i forbindelse med en voldgiftssag, vil efter lovforslaget som udgangspunkt blive behandlet på domstolenes sagsportal. I de tilfælde, hvor en eller flere parter ikke er hjemmehørende i Danmark, og parterne ikke er repræsenteret ved en rettergangsfuldmægtig, der kan anvende sagsportalen, kan retten imidlertid fritage parterne fra at skulle anvende sagsportalen. Parterne vil i så fald som hidtil kunne

indgive processkrifter og bilag på papir eller anden måde. Retten gør herefter processkriftet, bilag mv. tilgængelige på domstolenes sagsportal, jf. lovforslagets § 1, nr. 6.

Hvis systemet af tekniske årsager i en periode ikke kan håndtere rettens sager eller visse af sagerne, kan retspræsidenten beslutte, at sagerne ikke skal behandles på portalen i en begrænset periode, indtil de tekniske problemer er løst. Bestemmelsen vedrører den situation, hvor embedets sager eller visse af disse som følge af helt særlige tekniske vanskeligheder, eksempelvis systemnedbrud, ikke kan behandles på domstolenes sagsportal.

Når forhindringen for at behandle sagerne på sagsportalen ikke længere består, skal sagerne atter behandles på sagsportalen. Det påhviler da retten at digitalisere sagerne.

Der henvises i øvrigt til bemærkningerne til lovforslagets § 1, nr. 5 og 6, og afsnit 4.2.2 og 4.2.3 i de almindelige bemærkninger til lovforslaget.

2.2.1.3. Appelbegrænsning

Procesbevillingsnævnet anfører, at lovforslaget indeholder to nye regler om appelbegrænsning, hvoraf følger, at en afgørelse om fritagelse fra at anvende sagsportalen eller afslag herpå samt hvorvidt en sag, der er anlagt før lovens ikrafttræden eller behandles efter de gældende regler, fremover skal behandles på sagsportalen, ikke uden Procesbevillingsnævnets tilladelse kan indbringes for højere ret. Afgørelse herom kan træffes både før og efter sagens anlæg. Når det er angivet i lovteksten, at appel kræver Procesbevillingsnævnets tilladelse, bør bestemmelser om appelbegrænsning i selve lovteksten formuleres i tråd med de øvrige hjemler for Procesbevillingsnævnets kompetence, således at kriterier for meddelelse af tilladelse og ansøgningsfrist er angivet i ordlyden. Henvisningen i bemærkningerne til lovforslagets § 1, nr. 5, forekommer desuden ikke være den korrekte eller tilstrækkelige hjemmel. Det bør desuden præciseres, at Procesbevillingsnævnets tilladelse både kræves i forhold til afgørelser om fritagelse og nægtelse af fritagelse. Der bør endvidere iværksættes tiltag med henblik på at sikre Procesbevillingsnævnet elektronisk adgang til at modtage akter og alle øvrige relevante data og oplysninger til brug for behandlinger af ansøgninger om appektilladelse.

Det følger af § 148 a, stk. 4, i lovforslagets § 1, nr. 5, at retten kan beslutte, at en part, skønsmand mv. fritages fra at anvende domstolenes sagspor-

tal, hvis retten vurderer, at der foreligger særlige forhold, som gør, at den pågældende ikke må forventes at kunne anvende domstolenes sagsportal. Rettens beslutning kan ikke uden Procesbevillingsnævnets tilladelse indbringes for højere ret.

Det følger endvidere af lovforslagets § 5, stk. 6, at retten kan beslutte, at en sag, som er anlagt før lovens ikrafttræden eller behandles efter de hidtil gældende regler, skal behandles efter reglerne i lovforslaget. Beslutningen kan ikke uden Procesbevillingsnævnets tilladelse indbringes for højere ret.

Justitsministeriet har som følge af bemærkningerne i Procesbevillingsnævnets høringssvar til den foreslåede bestemmelse i § 1, nr. 5, og § 5, stk. 6, indskrevet de relevante kriterier for, at Procesbevillingsnævnet kan give tilladelse til at kære en afgørelse efter lovforslagets § 1, nr. 5, om fritagelse fra at anvende domstolenes sagsportal eller nægtelse heraf, og rettens beslutning efter lovforslagets § 5, stk. 6. Kriterierne svarer med de fornødne tilpasninger til dem, der er angivet i retsplejelovens § 389 a, stk. 1.

Det foreslås således, at Procesbevillingsnævnet kan meddele tilladelse til, at de pågældende afgørelser kan kæres, hvis anmodning er indgivet til nævnet inden 2 uger efter at afgørelsen er truffet, hvilket svarer til den frist, der gælder efter retsplejelovens § 389 a, stk. 2, og såfremt afgørelsen angår spørgsmål af væsentlig betydning for sagens forløb eller af afgørende betydning for ansøgeren, og der i øvrigt er anledning til at lade afgørelsen prøve af en højere ret.

Det forudsættes således, at der udover en vurdering af afgørelsens karakter (dvs. dens betydning for sagens forløb eller for ansøgeren) navnlig foretages en vurdering af selve afgørelsen, herunder af resultatet. Vurderingen af betydningen for sagens forløb i relation til lovforslagets § 1, nr. 5, indebærer også en vurdering af det forløb, en sag må forventes at få, såfremt sagen endnu ikke er indgivet eller anlagt.

Lovforslaget omfatter ikke Procesbevillingsnævnet, og der er ikke med lovforslaget tilsigtet nogen ændring i forhold til Procesbevillingsnævnets adgang til sagens akter mv. Spørgsmålet om, hvorledes Procesbevillingsnævnet fremover skal have adgang til sagens akter mv. i forbindelse med Procesbevillingsnævnets behandling af ansøgninger i borgerlige sager, der behandles på sagsportalen, skal drøftes med domstolene, herunder Domstolsstyrelsen. Justitsministeriet har på den baggrund sendt Procesbevillingsnævnets høringssvar til Domstolsstyrelsen.

Der henvises i øvrigt til bemærkningerne til lovforslagets § 1, nr. 5, og § 5, stk. 6.

2.2.1.4. Sager, der er omfattet af krav om behandling på sagsportalen

Højesteret anfører, at det følger af bemærkningerne til lovforslaget, at Den Særlige Klageret ikke er omfattet af den obligatoriske anvendelse af sagsportalen, men at der ikke er taget udtrykkelig stilling til, om appelsager vedrørende afgørelser i dommerklagesager fra Den Særlige Klageret skal behandles i sagsportalen eller som hidtil i papirform, hvilket bør fremgå af lovforslaget.

Tinglysningsretten anfører, at Det Digitale Tinglysningsssystem i dag indeholder mulighed for digital kære af Tinglysningsrettens afgørelser, hvorfor bemyndigelsen i lovforslagets § 1, nr. 5, til at behandle sådanne på domstolenes sagsportal er uhensigtsmæssigt. Det bør overlades til et internt anliggende mellem Domstolsstyrelsen og Tinglysningsretten om det vil være hensigtsmæssigt at udvikle en funktionalitet til udveksling af oplysningerne systemerne imellem. En sådan funktionalitet findes allerede i dag i forbindelse med de afgørelser i foged- og skifteretterne, der skal tinglyses efter tinglysningslovens § 13. Tinglysningsretten foreslår i øvrigt, at Justitsministeriet med hjemmel i tinglysningslovens § 13, stk. 2, benytter anledningen til at udvide de afgørelser, hvor domstolene skal foretage tinglysning, til også at omfatte afgørelser, hvor domstolene har truffet beslutning om, at afgørelsen kan eller skal tinglyses.

Håndværksrådet foreslår, såfremt sagsportalen kan rumme det, at der indtænkes en sammenhæng i forhold til de sager, hvor domstolene henviser en sag til et ankenævn, således at ikke blot domstolenes henvisning vil fremgå af portalen, men også forløbet til og fra det relevante ankenævn, så man på den måde kan følge en sag til ende, herunder se, hvorvidt en sag faktisk bliver indbragt for ankenævnet.

Advokatrådet bemærker, at en digitalisering af retsprocessen ikke bør gøre retsprocessen mere administrativt byrdefuld for de andre brugere af domstolene end for domstolene selv. En øget administrativ byrde på særligt advokatsektoren vil medføre sagsomkostninger, og derfor er det ud fra en retssikkerhedsmæssig betragtning vigtigt, at sagsportalen ikke er mere administrativt byrdefuldt (tidskrævende) end det nuværende system. Såfremt systemet bliver udformet komplekst, for at kunne favne stort set

samtligte sagstyper, vil det derfor være bedre, hvis systemet ikke omfatter de mere sjældne og nicheprægede sagstyper.

Danske Advokater bemærker, at det bør overvejes ved lov at gennemføre regler om, at betalingspåkrav, kære af afgørelser, som træffes af Tinglysningensretten og fogedretten, og kære af afgørelser, som træffes af skifteretten i andre sager end de, der efter dødsboskiftelovens § 98, ægtefælleskiftelovens § 2, stk. 4, og konkurslovens § 243 behandles efter den borgerlige retspleje, skal indleveres og behandles på domstolens sagsportal, og ikke som foreslået ved bekendtgørelse, jf. lovforslagets § 1, nr. 5.

Formålet med lovforslaget er, at alle borgerlige retssager og sager om optagelse af bevis vedrørende borgerlige krav anlægges og behandles på sagsportalen. Dette indebærer, at alle borgerlige retssager fremover kun behandles digitalt, og at sagerne hos retterne ikke længere eksisterer på papir. Kravet om, at sagerne skal behandles på domstolens sagsportal, indebærer, at alle sagsskridt foregår på sagsportalen, herunder indlevering af stævning, svarskrift, anke, kære, anmodning om genoptagelse, ansøgning om tilladelse til at appellere en afgørelse efter den ordinære appelfrists udløb (oprejsningsbevilling), anmodning om ekstraordinær genoptagelse og anke og andre anmodninger til retten. Alle processkrifter og dokumenter skal ligeledes indleveres på sagsportalen.

Ordnningen omfatter alle borgerlige retssager omfattet af retsplejeloven og dermed også sager om mindre krav efter retsplejelovens kapitel 39, afgørelser om forbud og påbud efter kapitel 40, sager om ægteskab eller forældremyndighed efter kapitel 42, sager om faderskab og medmoderskab efter kapitel 42 a, værgemålssager efter kapitel 43, sager om prøvelse af administrativt bestemt frihedsberøvelse efter kapitel 43 a, sager om prøvelse af adoption uden samtykke efter kapitel 43 b og sager om mortifikation eller ejendomsdom efter kapitel 44. Bestemmelsen omfatter også sager, som efter anden lovgivning behandles som borgerlige retssager, eller som i øvrigt behandles efter retsplejelovens regler om den borgerlige retspleje, således eksempelvis også sager som behandles af boligretten, sager efter straffuldbyrdelseslovens §§ 113 og 114, tvangsfjernelsessager efter serviceloven og sager, som efter dødsboskiftelovens § 98, ægtefælleskiftelovens § 2, stk. 4, og konkurslovens § 243 behandles efter den borgerlige retspleje. Sager om optagelse af bevis vedrørende borgerlige krav kan eksempelvis være bevisoptagelse efter retsplejelovens § 343, udenlandsk bevisoptagelse efter retsplejelovens § 347, anmodninger om pålæg efter rets-

plejelovens § 306, og anmodninger om edition og søforklaringer efter søloven. Den bevissikring, der foretages af fogedretten, er ikke omfattet.

Målet med sagsbehandlingsportalen er at effektivisere behandlingen af sager i den borgerlige retspleje ved at sikre en bedre ressourceudnyttelse samtidig med, at parterne og øvrige aktører i sagerne oplever en bedre service. Det må forventes, at forslaget om sagsportalen får begrænsede administrative konsekvenser for borgere og øvrige aktører. I en overgangsperiode må det endvidere forventes, at der skal bruges tid på at indrette sig på de nye sagsgange.

Straffesager, fogedsager, tinglysningssager eller de skiftesager, som ikke behandles efter den borgerlige retspleje, er ikke omfattet af forslaget. Kære af afgørelser, der træffes i disse sager, behandles derfor heller ikke på domstolenes sagsportal. Ordningen omfatter endvidere ikke Den Særlige Klageret eller Procesbevillingsnævnet. Henvendelser til Den Særlige Klageret og ansøgninger til Procesbevillingsnævnet kan derfor ikke indleveres over domstolenes sagsportal, men skal indleveres som hidtil.

Anke og kære af afgørelser vedrørende dommerklagesager fra Den Særlige Klageret, som i medfør af retsplejelovens § 49, stk. 8, kan indbringes for Højesteret, skal på tilsvarende måde ikke behandles på sagsportalen, men skal indleveres og behandles som hidtil. Justitsministeriet har i anledning af bemærkningerne i høringssvaret fra Højesteret præciseret dette i lovforslagets bemærkninger til § 1, nr. 5.

Det er ikke formålet med lovforslaget, at sagsportalen vil skulle finde anvendelse, efter at en borgerlig sag er henvist fra domstolene til et klage- eller ankenævn. Det således ikke hensigten med lovforslaget, at sagens forløb i et klage- eller ankenævn skal fremgå af sagsportalen.

Lovforslaget § 1, nr. 5, indeholder bl.a. en bemyndigelsesbestemmelse, hvorefter justitsministeren kan fastsætte regler om, at betalingspåkrav, jf. kapitel 44 a, kære af afgørelser, som træffes af Tinglysningssretten og fogedretten og kære af afgørelser, som træffes af skifteretten i andre sager end de, der efter dødsboskiftelovens § 98, ægtefælleskiftelovens § 2, stk. 4, og konkurslovens § 243, behandles efter den borgerlige retspleje, skal indleveres og behandles på domstolenes sagsportal.

Justitsministeriet finder, at den pågældende bemyndigelse er hensigtsmæssig, således at enkelte af eller alle de nævnte sager kan overgå til behand-

ling på sagsportalen, når det tekniske og praktiske grundlag for at inddrage disse sager på sagsportalen er til stede.

Kæresager fra Tinglysningsretten behandles som nævnt ikke på sagsportalen. Kæresagerne sendes i dag på papir fra Tinglysningsretten til Vestre Landsret. Det er uhensigtsmæssigt, at disse sager skal modtages af Vestre Landsret på papir uden mulighed for at blive behandlet på domstolenes sagsportal. Når det tekniske og praktiske grundlag for at inddrage kæresager fra Tinglysningsretten foreligger, vil det derfor være hensigtsmæssigt, at der kan fastsættes regler om, at disse sager skal behandles på domstolenes sagsportal. Det betyder dog ikke, at sagerne ikke skal kunne kæres i Tinglysningsssystemet, ligesom det ikke udelukker, at der i givet fald kan implementeres en snitfladeløsning, hvor oplysningerne fra tinglysningsystemet kan overføres til domstolenes sagsportal.

For så vidt angår bemærkningerne i Tinglysningsrettens høringssvar om, at det i øvrigt kan overvejes med hjemmel i tinglysningslovens § 13, stk. 2, at udvide de afgørelser, hvor domstolene skal foretage tinglysning, til også at omfatte afgørelser, hvor domstolene har truffet beslutning om, at afgørelsen kan eller skal tinglyses, skal Justitsministeriet bemærke, at dette spørgsmål ikke angår oprettelse af en sagsportal, og det derfor ikke har været overvejet i forbindelse med dette lovforslag. Justitsministeriet foretager løbende en vurdering af, hvorvidt der skal foretages ændringer i tinglysningsloven, og det af Tinglysningsretten rejste spørgsmål vil eventuelt kunne indgå i fremtidige overvejelser om ændringer af tinglysningsloven, som i øvrigt ikke foreslås ændret med dette lovforslag.

Der henvises i øvrigt til bemærkningerne til lovforslagets § 1, nr. 5, og afsnit 7 i de almindelige bemærkninger til lovforslaget.

2.2.1.5. Sø- og Handelsrettens kompetence

Sø- og Handelsretten anfører, at det er en forudsætning, at sagsøgere i civile sager og forbudssager som det første egentlige sagsskridt ved sagsanlæg får lejlighed til at vælge mellem den stedligt kompetente byret og Sø- og Handelsretten i de sager, hvor Sø- og Handelsretten har saglig kompetence. Retsplejelovens systematik forudsætter således, at en sagsøger som det første forholder sig til den saglige kompetence. I sager, hvor såvel Sø- og Handelsretten og byretterne har saglig kompetence, er Sø- og Handelsrettens kompetence primær i forhold til byretternes, idet enhver part kan kræve, at en ved en byret anlagt sag henvises til Sø- og Handelsretten,

hvilket understreger, at valget af saglig kompetence i portalen sker før valget af stedlig kompetence. Sø- og Handelsretten har endvidere enekompetence i række sager, herunder bl.a. vedrørende EF-varemærker og EF-design samt sager om overtrædelse af fællesskabsretten for så vidt angår udbud i offshore-sektoren. Det vil udgøre et åbenbart brud på fællesskabsrettens effektivitetsprincip, hvis indretningen af sagsportalen betyder, at sager vedrørende fællesskabsretten kan anlægges ved en byret eller automatisk henvises til en byret. Sø- og Handelsretten har den på baggrund anmodet om, at Sø- og Handelsrettens betragtninger bør komme til udtryk i bemærkningerne til lovforslagets § 1, nr. 5.

Advokatrådet, Danske Advokater, Danmarks Rederiforening, Finansrådet, Dansk Industri og Dansk Erhverv har anført, at det forudsættes, at indgangen til sagsportalen indrettes på en sådan måde, at sagsøgere i civile sager og forbudssager som det første sagsskridt får et valg mellem sagsanlæg ved den stedligt kompetente byret og den landsdækkende Sø- og Handelsret i de sager, der er omfattet af Sø- og Handelsrettens kompetence. Dette bør lovforslagets bemærkninger tage højde for.

Forpligtelsen til at anlægge og behandle sager på domstolenes sagsportal indebærer, at en retssag skal anlægges digitalt på den måde, som foreskrives på domstolenes sagsportal. Det vil således ikke længere være muligt at sende en stævning eller bilag med brev eller e-mail eller at aflevere en stævning eller bilag på rettens adresse.

Det vil være en forudsætning for at anlægge sag, at sagsøgeren i forbindelse med sagens anlæg udfylder en række af de oplysninger, som fremgår af bl.a. den gældende retsplejelovs § 348, stk. 2, direkte på sagsportalen. Det følger således af den gældende § 348, stk. 2, nr. 2, som ikke foreslås ændret, at stævningen skal indeholde angivelse af den ret, ved hvilken sagen anlægges.

Det foreslås i lovforslagets § 1, nr. 15, at der gives Domstolsstyrelsen en bemyndigelse til at fastsætte nærmere regler om proceduren for sagens anlæggelse og indlevering af kopier af dokumenter, jf. herunder bl.a. retsplejelovens § 348, stk. 2.

En række af de oplysninger, som parten skal udfylde på sagsportalen, skal indføres i bestemte felter og på en bestemt måde. I visse situationer skal parterne indføre oplysninger på baggrund af en række på forhånd definerede valgmuligheder. I andre situationer skal parterne anføre en flerhed af

oplysninger. Dette gælder eksempelvis, når parten indlæser dokumenter, som skal forsynes med oplysninger om dokumenttype, dokumentdato og titel.

Det er ikke hensigtsmæssigt i loven at detailregulere, hvordan data skal indføres på sagsportalen, og lovforslaget indeholder derfor en bemyndigelse til, at Domstolsstyrelsen kan fastsætte nærmere regler herom.

Som følge af dette indeholder lovforslaget ikke detaljerede anvisninger til, hvorledes sagsportalen skal se ud, skal opbygges eller hvordan portalens enkelte funktioner skal udformes. Dette er overladt til Domstolsstyrelsen, som i forbindelse med indretningen af sagsportalen inddrager de relevante parter, herunder retterne.

Justitsministeriet finder det på den baggrund ikke hensigtsmæssigt, at det anføres i lovforslaget, hvordan sagsportalen skal indrettes i forbindelse med anlæg af retssager ved Sø- og Handelsretten.

Det er imidlertid en forudsætning i forbindelse med indretningen af sagsportalen, at Domstolsstyrelsen sikrer, at sagsportalen er brugervenlig og tilgængelig, så sagsportalen bl.a. ikke giver brugere misvisende oplysninger om, at en retssag ikke kan anlægges ved en bestemt ret, der har saglig og stedlig kompetence, hvis brugeren i øvrigt har indtastet de korrekte oplysninger i sagsportalen. Samtidig er det en forudsætning, at Domstolsstyrelsen sikrer, at sagsportalens indretning er i overensstemmelse med gældende ret, herunder retsplejelovens regler om saglig og stedlig kompetence og fællesskabsretten, og at sagsportalen har de funktioner, der nødvendige i henhold til lovgivningen.

Der henvises i øvrigt til bemærkningerne til lovforslagets § 1, nr. 5 og 15, og afsnit 4.2.1 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

2.2.1.6. Den korte beskrivelse af sagen

Danske Advokater anfører, at det er af væsentlig betydning, at retten løbende – under hensyn til sagsøgte beskrivelse af sagen og de processkrifter mv., der bliver fremlagt – tilretter den korte beskrivelse af sagen på sagsportalen, som sagsøgeren skal udfærdige ved anlæg af sagen.

Sagsøgeren skal fremover i alle sager, der anlægges efter retsplejelovens § 348, udarbejde en kort beskrivelse af sagen på sagsportalen. Beskrivelsen

vil i de sager, hvor der ikke forventes indsigelse, i det væsentlige svare til den korte fremstilling af de faktiske og retlige omstændigheder, hvorpå påstanden støttes, og som sagsøgeren i dag anvender, og beskrivelsen træder i disse sager i stedet for denne korte fremstilling. I andre retssager vil kravet om en kortfattet fremstilling af sagen være nyt og tjene til at give en nem indføring i, hvad sagen drejer sig om. I disse sager vil den korte beskrivelse af sagen imidlertid svare til den kortfattede præsentation af sagen, som parterne ofte giver retten i deres processkrifter.

Den korte beskrivelse af sagen vil både lette rettens umiddelbare tilgang til den digitale sag og kan blive genanvendt og indflettet i rettens produkter, f.eks. i forbindelse med udeblivelsesdom, erkendelsesdom, proceduredom og retslistes. Den korte beskrivelse af sagen vil også blive anvendt i forbindelse med overførelse af domme til domsdatabasen.

Retten kan foretage de ændringer i det udfyldte, som er nødvendige for, at retten kan anvende oplysningerne, herunder bl.a. som følge af sagsøgtes oplysninger.

Der henvises til bemærkningerne til lovforslagets § 1, nr. 5 og 13.

2.2.1.7. Forkyndelse

TEKNIQ – Installatørernes organisation anfører, at afgørelser fra Forbrugerklagenævnet og godkendte private klage- og ankenævn i medfør af forbrugerklageloven skal forkyndes, hvis forbrugeren har fået helt eller delvist medhold. Forkyndelse skal ske i overensstemmelse med retsplejelovens kapitel 17. Affattelsen af retsplejelovens § 153, stk. 1, ved lovforslagets § 1, nr. 8, kan skabe tvivl om, hvorvidt forkyndelsen af de pågældende afgørelser kan ske ved at gøre meddelelsen tilgængelig på domstolens sagsportal. Det er af afgørende betydning, at de pågældende afgørelser som hidtil kan fremsendes til en byret med anmodning om forkyndelse ved en stævningsmand.

Ældre Sagen finder det positivt, at de gældende krav om forkyndelse af stævning og ankestævning fastholdes. Det er dog væsentligt, at der i forbindelse med forkyndelse af stævning gives en klar information om brugen af sagsportalen, mulighederne for hjælp og for at blive fritaget for kravet, samt mulige konsekvenser af at overse vigtig information.

Retsplejelovens kapitel 17 indeholder regler om meddelelser og forkyndelse af meddelelser, herunder retsplejelovens § 153, stk. 1, der foreslås ændret med lovforslagets § 1, nr. 8. Bestemmelsen fastsætter, på hvilke måder retten skal give processuelle meddelelser i borgerlige sager.

Den foreslåede bestemmelse ophæver kravet om forkyndelse af processuelle meddelelser i de borgerlige sager, der behandles på domstolenes sagsportal, med undtagelse af stævning og ankestævning.

Lovforslaget har ikke til hensigt at regulere, hvordan en anmodning fra Forbrugerklagenævnet og godkendte private tvistløsningsorganer om bistand til forkyndelse skal sendes til retten, og hvordan den nærmere forkyndelse skal ske.

Dette fastsættes i bekendtgørelse nr. 815 af 25. juni 2013 om forkyndelse. Det følger således af bekendtgørelsens § 4, stk. 3, at medmindre retten træffer anden bestemmelse, skal den, der ønsker rettens medvirken til forkyndelse, ud over den meddelelse, der skal forkyndes, med eventuelle bilag vedlægge to genparter og en kuvert for hver person, der skal ske forkyndelse for. Det følger af stk. 2, at retten bestemmer, på hvilken måde forkyndelsen skal søges foretaget, jf. retsplejelovens § 155, som ikke foreslås ændret.

For så vidt angår vejledningen i forbindelse med forkyndelse af stævning eller ankestævning vil den sagsøgte henholdsvis indstævnte som hidtil samtidig med forkyndelsen (eller efterfølgende ved telefonforkyndelse) modtage en skriftlig vejledning, hvor det fremgår, hvordan den pågældende skal forholde sig til det modtagne, og hvor den pågældende skal henvende sig, såfremt der skulle være spørgsmål. Det nærmere indhold af vejledningen fastsættes af retterne på baggrund af paradigmer, der udfærdiges af Domstolsstyrelsen.

Der henvises i øvrigt til bemærkningerne til lovforslagets § 1, nr. 8.

2.2.1.8. Skønsmandens adgang til sagens dokumenter på sagsportalen

Danske Advokater anfører, at det følger af lovforslaget, at retten vil kunne give en skønsmand adgang til anmodningen om syn og skøn og skønsetemaet på sagsportalen. Danske Advokater går ud fra, at dette blot er nogle af de dokumenter på sagsportalen, som retten kan give skønsmanden adgang til.

Justitsministeriet har på baggrund af bemærkningerne i Danske Advokaters høringsvar præciseret i lovforslagets bemærkninger til § 1, nr. 10, at anmodningen om syn og skøn samt skønstemaet kun er eksempler på, hvilke dokumenter retten kan give en skønsmand adgang til på sagsportalen.

Lovforslaget har således ikke til hensigt at regulere spørgsmålet om, hvilke dokumenter skønsmanden skal eller ikke skal have adgang til.

2.2.1.9. Ekstrakter, materialesamling mv.

Danske Advokater finder det hensigtsmæssigt, at ekstrakter, som indeholder kopi af parternes processkrifter og bilag, ligesom sagens øvrige dokumenter skal indleveres på sagsportalen. Det findes dog uhensigtsmæssigt, at retten i enkelte sager kan bestemme, at ekstrakt tillige skal sendes til retten i papirform. Det vil således medføre, at en advokat i nogle sager alene skal indlevere en ekstrakt på sagsportalen, mens advokaten i andre sager tillige skal sende ekstrakten til retten i papirform. Hensynet til, at retterne ikke ønsker at afholde udgifter til at udskrive ekstrakt i de sager, hvor retten ønsker at få udskrevet ekstrakt i papirform, berettiger endvidere ikke, at manglende indgivelse af ekstrakt i papirform kan medføre udeblivelsesvirkning, såfremt ekstrakten er indleveret på sagsportalen. Det forudsættes endvidere, at Danske Advokater som brancheorganisation for advokatvirksomhederne bliver inddraget i forhandlinger om udformning af ekstrakter, som i medfør af lovforslagets § 1, nr. 34, finder sted mellem retspræsidenten og Advokatrådet. Det forekommer naturligt og rigtigt, at dette kommer til at fremgå af retsplejelovens regler herom.

Dansk IT anfører, at det bør være undtagelsen frem for reglen, at parterne skal indlevere ekstrakter i papirform til retten.

Højesteret ønsker, at det også efter en lovændring i overensstemmelse med lovforslaget skal være muligt at opretholde den gældende ordning, hvorefter Højesteret modtager påstandsdokumenter, materialesamlinger, tidsplan og den indankede dom på papir i et bestemt antal. Materialesamlinger har ofte stor betydning i de principielle sager, som behandles i Højesteret, og som det fremgår af bemærkningerne til lovforslaget, kan det erfaringsmæssigt være vanskeligt at tilgå komplicerede og omfangsrige sager på en computerskærm, hvilket også gælder materialesamlinger.

Ekstrakter er et vigtigt arbejdsredskab for retterne, hvor parterne har mulighed for at fremhæve de dele af sagens dokumenter, som efter parternes opfattelse er af særlig betydning for sagen. Ekstrakten er derfor vigtig for rettens mulighed for at få overblik over sagen og for at kunne forberede sig bedst muligt inden hovedforhandlingen, og ekstrakten udgør under hovedforhandlingen en fælles referenceramme for parternes gennemgang af sagen. Dette behov vil fortsat bestå, uagtet at det i domstolenes sagsbehandlingssystem vil være muligt at få overblik over sagen ved at filtrere og sortere i de indlæste dokumenter. Det forventes derfor, at ekstrakten vedbliver med at være et helt centralt arbejdsredskab for retten og parterne. Det forventes ikke, at der i flere sager end i dag vil være behov for at bede om en ekstrakt.

Der fastsættes i forhold til Højesteret og landsretterne en bemyndigelse til, at retspræsidenten efter forhandling med Advokatrådet kan fastsætte regler om udformning af ekstrakter. Denne bemyndigelse svarer til, hvad der hidtil har været gældende for Højesteret. Relevante brancheorganisationer mv. bør dog også i relevant omfang inddrages i forbindelse med fastsættelse af regler om udformning af ekstrakter.

Det påhviler i dag parterne at udarbejde ekstrakter i papirudgave, og det kan erfaringsmæssigt være vanskeligt at tilgå komplicerede og ofte omfangsrige sager på en computerskærm, hvor der heller ikke vil være samme mulighed for at gøre notater i dokumenterne. De sager, hvor der i dag udarbejdes ekstrakt, er for det meste så omfangsrige, at det vil være vanskeligt at behandle sagen uden at have en ekstrakt i papirudgave, og det er ikke givet, at retterne er i stand til at stille sådanne tekniske løsninger til rådighed, at det kan lade sig gøre at gennemføre hovedforhandlingen uden at have ekstrakten tilgængelig i papirudgave.

De samme forhold, som gør sig gældende for retten, må også antages at gøre sig gældende for advokaterne, som under sagens hovedforhandling forelægger sagen på baggrund af ekstrakten, og som anvender ekstrakten i forbindelse med vidneafhøring. Det må derfor også forventes, at advokaterne fremover vil have behov for papirudgaver af ekstrakten eller sagens bilag.

På den baggrund foreslås det, at der gives retterne mulighed for at bestemme, at parterne som hidtil skal indlevere et antal kopier af ekstrakten på papir. Der findes ikke at være grundlag for at lade udgiften og arbejdet med at printe og indbinde påhvile domstolene, da der er tale om udgifter,

som parterne også hidtil har afholdt, og da de fleste advokater allerede har udstyr tilgængeligt til at trykke og indbinde ekstrakter.

Det er væsentligt også af hensyn til parterne, at domstolene efter sagernes digitalisering fortsat har de bedste muligheder for at behandle sagerne og træffe rigtige afgørelser.

Justitsministeriet finder under hensyn til ekstraktens betydning for sagens behandling, at udeblivelsesvirkning ved manglende indgivelse af ekstrakt både bør kunne indtræde, hvis ekstrakten ikke indleveres på domstolens sagsportal, og hvis ekstrakten ikke indleveres i papirudgave. Retterne kan dog efter de gældende regler i retsplejelovens § 360, stk. 7, og § 386, stk. 5, som ikke foreslås ændret med lovforslaget, efter omstændighederne undlade at tillægge manglende indgivelse af ekstrakt udeblivelsesvirkning.

De anførte fordele for retten og parterne, som knytter sig til ekstrakter, gælder ligeledes materialesamlinger, hvor parterne har mulighed for at samle retspraksis, litteratur og andet materiale, som parterne måtte finde relevant i forhold til sagens afgørelse. Adgangen til at opfordre parterne til at indgive materialesamlinger i borgerlige sager er ikke reguleret i retsplejeloven.

Sagens deltagere skal fremover som udgangspunkt indlevere processkrifter, bilag og andre dokumenter på domstolens sagsportal. Dette gælder bl.a. påstandsdokumenter, men herudover vil det være nærliggende, at sagens deltagere tillige indleverer materialesamlinger, tidsplaner mv. på sagsportalen. Lovforslaget er imidlertid ikke til hinder for, at retten som hidtil opfordrer parterne til at fremsende materialesamlinger mv. på papir.

Der henvises i øvrigt til bemærkningerne til lovforslagets § 1, nr. 22, 23, 24, 34 og 35.

2.2.1.10. Meddelelse af domme og kendelser til parterne

Advokatrådet anfører, at det er særdeles vigtigt, at domme og kendelser gøres tilgængelige for sagens parter og disses advokater på sagsportalen straks efter deres afsigelse. Hvis ikke, vil det kunne komme parterne til skade, idet en forsinkelse kan have alvorlige følger, hvis en part ønsker at anke en dom eller kære en kendelse. Endvidere bør retten i de tilfælde, hvor sagsportalen måtte være ude af drift, straks fremsende afgørelsen digitalt til parterne, således at modtagelse ikke bliver unødigt forsinket.

Med lovforslagets § 1, nr. 11, nyaffattes retsplejelovens § 219, stk. 6, hvorefter rettens afgørelser efter afsigelsen skal gøres tilgængelig på domstolenes sagsportal, og således fremover ikke behøver at blive meddelt parterne, f.eks. pr. e-mail. Lovforslaget indeholder imidlertid ikke ændringer i forhold til, hvor hurtigt parterne skal have adgang til afgørelsen.

Lovforslaget er endvidere ikke til hinder for, at der f.eks. i forbindelse med kortvarige systemforstyrrelser, hvor der ikke er truffet afgørelse efter § 148, stk. 6, jf. lovforslagets § 1, nr. 5, om, at rettens sager eller en del heraf ikke skal behandles på domstolenes sagsportal, sendes en kopi af afsagte afgørelser til sagens parter for derved at undgå unødigt forsinkelse.

Der henvises i øvrigt til lovforslagets specielle bemærkninger til § 1, nr. 5 og 11.

2.2.1.11. Bemyndigelser til Domstolsstyrelsen

Højesteret bemærker, at lovudkastet indeholder en række forholdsvis brede bemyndigelser til Domstolsstyrelsen, hvorfor Højesteret foreslår, at det i lovtæksten eller bemærkningerne tilføjes, at reglerne fastsættes efter forhandling med retterne.

Det forudsættes, at Domstolsstyrelsen i forbindelse med udnyttelse af de forskellige bemyndigelser i lovforslaget inddrager retterne og i relevant omfang brancheorganisationer mv. Justitsministeriet finder på den baggrund ikke, at en udtrykkelig angivelse heraf er fornøden.

Der henvises i øvrigt til bemærkningerne til lovforslaget § 1, nr. 5, 15, 18, 27, 30 og 42.

2.2.2. Domsdatabasen

Ældre Sagen støtter oprettelsen af en domsdatabase under forudsætning af, at der sker tilstrækkelig sikring af de mange følsomme personoplysninger, der vil være at finde i ”rålageret”. Det er positivt, at der i forbindelse med anonymisering anlægges et forsigtighedsprincip.

Advokatrådet støtter generelt forslaget om oprettelse af en domsdatabase. Det kunne dog med fordel klargøres, hvilke domme der skal indgå i databasen. Det er afgørende, at domsdatabaseen ikke bliver uoverskuelig eller

besværlig at anvende. Det er i den forbindelse vigtigt, at der konkret tages stilling til den enkelte doms metadata, således at det afspejler de væsentligste aspekter af dommene og dermed gør søgefunktionen optimal. Advokatrådet havde gerne set, at kendelser og beslutninger i en eller anden udstrækning indgik i domsdatabasen, og rådet håber, at det inden for en kortere årrække bliver muligt.

Danske Advokater foreslår, at domsdatabasen på et senere tidspunkt kommer til at indeholde kendelser i et vist omfang.

Datatilsynet har noteret sig, at der med lovforslaget ikke tilsigtes en fravigelse af persondatalovens regler. Datatilsynet har ved en udtalelse af 5. marts 2015 til Domstolsstyrelsen udtalt, at det er Datatilsynets umiddelbare vurdering, at en systematisk videregivelse af alle domme må forudsætte udtrykkelig lovhjemmel. Det står imidlertid ikke Datatilsynet klart, om der med lovforslaget tænkes fastsat en sådan udtrykkelig hjemmel.

Danske Medier og Dansk Journalistforbund udtaler, at domsdatabasen er et værdifuldt bidrag til en øget åbenhed om domstolenes afgørelser. En forudsætning for at kunne udføre en for offentligheden tilfredsstillende retsreportage er, at de afsagte domme er let tilgængelige ikke blot i relation til adgang, men særligt i relation til læsbarhed. Der er en reel risiko for, at anonymiseringsgraden vil forringe dommenes læsbarhed og brugbarhed for medierne og dermed reelt forringe offentlighedens berettigede krav på indsigt i retsplejen. Derfor foreslås, at der som led i etableringen af domsdatabasen etableres en digital pressebakke i overensstemmelse med reglerne i retsplejelovens § 41 f, hvor redaktører og redaktionelle medarbejdere omfattet af medieansvarsloven har adgang til uanonymiserede domme. Dette kan ses som en teknologisk opdatering af det nuværende, noget utidssvarende system, som retterne opererer med. En digital pressebakke må samtidig anses for at være uproblematisk, i og med at medierne er underlagt betingelserne i retsplejelovens § 41 f, stk. 6, samt anden relevant lovgivning, herunder straffelovens regler om freds- og ærekrænkelse. Danske Medier er endvidere ikke enig i de betragtninger om rimelighed og proportionalitet, der efter Datatilsynets opfattelse taler imod etablering af en digital pressebakke. Herudover bemærkes, at digitaliseringen af straffesager bør prioriteres højt, da det er straffesagerne, der har størst bevågenhed hos offentligheden.

Forhandlingsfællesskabet forudsætter, at domstolene fortsat vil sørge for anonymisering af domme i overensstemmelse med de af Datatilsynet fastsatte vilkår for retsinformationssystemer.

Lovforslaget udmønter anbefalingerne fra en arbejdsgruppe under Domstolsstyrelsen om oprettelse af en domsdatabase, således at retsgrundlaget for oprettelse og drift af en domsdatabase i Domstolsstyrelsens regi kan etableres. Domsdatabasen forudsættes etableret inden for rammerne af persondataloven samt forvaltningslovens og straffelovens regler om tavshedspligt. Datatilsynets standardvilkår for retsinformationssystemer vil desuden finde anvendelse ved behandlingen af domme med henblik på offentliggørelse i domsdatabase.

Domstolsstyrelsen skal være den ansvarlige myndighed, herunder i forhold til persondatalovgivningen. Domstolsstyrelsen skal således være dataansvarlig i persondatalovens forstand for den behandling af personoplysninger, som finder sted i forbindelse med driften af domsdatabase. Domstolsstyrelsen vil som dataansvarlig skulle indhente en udtalelse fra Datatilsynet inden førelsen af domsdatabase, og behandlingen af oplysninger vil skulle ske på de vilkår, som måtte blive meddelt af Datatilsynet, og i øvrigt efter reglerne i persondataloven. Det indebærer bl.a., at der i en række sager skal ske anonymisering af fortrolige oplysninger eller oplysninger om rent private forhold mv. Anonymisering mv. sker efter et forsigtighedsprincip, således at Domstolsstyrelsen kan indlægge en vis sikkerhedsmargin, og at der i tvivlstilfælde sker anonymisering eller udeladelse af oplysninger.

Domsdatabasen forudsættes etableret ved en løbende systematisk og automatiseret overførsel af domme og en række sagsbehandlingsdata, som stammer fra domstolene.

Justitsministeriet har på baggrund af høringsvaret fra Datatilsynet præciseret i lovforslagets bemærkninger til § 2, at den foreslåede § 9 a, stk. 2, i lovforslagets § 2, om, at domstolene stiller domme og andre sagsbehandlingsdata til rådighed for Domstolsstyrelsen til brug for domsdatabase, at denne bestemmelse har til formål at tilvejebringe den nødvendige og udtrykkelige lovhjemmel for at kunne foretage en systematisk videregivelse af alle domme fra domstolene til behandlingseenheden inden for rammerne af persondatalovens § 9.

Domsdatabasen vil i de første år som udgangspunkt kun indeholde borgerlige domme, da det er sagsbehandlingssystemerne i borgerlige sager, som først digitaliseres. Der foreslås visse begrænsninger i, hvilke borgerlige domme der i første omgang skal offentliggøres i domsdatabasen. De domme, der tænkes indlagt i den første version af domsdatabasen, er alle borgerlige domme fra Højesteret, Østre og Vestre Landsret samt Sø- og Handelsretten, uanset sagstypen, inklusive underliggende byretsdomme. Desuden offentliggøres upåankede byretsdomme i borgerlige sager, som kan ankes uden tilladelse fra Procesbevillingsnævnet, småsager, hvori der har medvirket lægdommere, småsager, hvor påstanden er en anerkendelsespåstand, sager om administrativt bestemt frihedsberøvelse og sager om dødsformodningsdom.

Ud over de nævnte borgerlige sager forventes det, at alle straffedomme fra Højesteret, og de straffedomme, hvori byretterne og landsretterne udsender et domsresumé eller en pressemeddelelse, fordi sagen har særlig offentlig interesse, indlægges i domsdatabasen allerede i den første version.

I forbindelse med at straffesagssystemet på et tidspunkt forventes digitaliseret, forudsættes det, at domsdatabasen også gradvist bliver udbygget til at omfatte straffedomme generelt på samme måde som domme i borgerlige sager.

For så vidt angår spørgsmålet om indretningen af en digital pressebakke som led i etableringen af domsdatabasen bemærkes, at etablering af en pressebakke har været drøftet i arbejdsgruppen under Domstolsstyrelsen om oprettelse af en domsdatabase. Som led i drøftelserne forelagde arbejdsgruppen spørgsmålet for Datatilsynet, som udtrykte en række betænkeligheder ved oprettelse af en digital pressebakke, og på den baggrund udtalte sig imod oprettelse af en sådan. Arbejdsgruppen kunne derfor ikke anbefale en løsning med en digital pressebakke. Lovforslaget, som udmønter arbejdsgruppens forslag, har som følge af dette ikke til formål at etablere en digital pressebakke som led i oprettelsen af domsdatabasen.

3. Lovforslaget

Det fremsatte lovforslag adskiller sig på følgende punkter fra det lovudkast, der blev sendt i generel høring den 24. august 2015:

- 1.** Justitsministeriet har i lovforslaget indarbejdet en række konsekvensændringer i retsplejeloven, som Justitsministeriet er blevet opmærksom

på ikke er blevet gennemført i forbindelse med tidligere lovændringer. Justitsministeriet har endvidere tilføjet en adgang til, at der under landsrettens behandling af sager om midlertidige afgørelser om forbud eller påbud, der er afgjort ved byretten eller Sø- og Handelsretten i 1. instans under medvirken af sagkyndige, på ny kan medvirke sagkyndige, som følge af, at denne adgang ved en lovteknisk fejl blev ophævet i forbindelse med lov nr. 84 af 28. januar 2014.

2. Flere steder i lovforslaget har Justitsministeriet præciseret, at en afgørelse om fritagelse fra at anvende domstolenes sagsportal i overensstemmelse med bemærkningerne til lovforslaget kan vedrøre andre end sagens parter, f.eks. skønsmænd. Justitsministeriet har endvidere præciseret, at rettens forpligtelse til at gøre processuelle meddelelser, processkrifter og andre dokumenter tilgængelige på domstolenes sagsportal ikke kun gælder i forhold til parterne, men også eksempelvis skønsmænd.
3. I de tilfælde, hvor lovforslaget indeholder appelbegrænsninger, har Justitsministeriet anført i lovforslaget, inden for hvilken frist en ansøgning om kæretiladelse skal indgives for Procesbevillingsnævnet, og hvilke kriterier Procesbevillingsnævnet skal lægge vægt på ved vurderingen af, om der skal meddeles kæretiladelse.
4. Justitsministeriet har præciseret, at såfremt fogedretten i forhold til et betalingspåkrav træffer afgørelse om genoptagelse på baggrund af en anmodning fra skyldneren, og fordringshaveren har anmodet om, at retssagsbehandling indledes uden indlevering af stævning, skal sagen overgå til behandling på domstolenes sagsportal.
5. Lovforslaget indeholder herudover en række øvrige præciseringer og redaktionelle ændringer.